

Adrian Cioroianu • Eduard Matei

Carol al II-lea

UN REGE ROMÂN SUB
POVARA EPOCII SALE

FAMILIA REGALĂ
A ROMÂNIEI

VĂ RECOMANDĂ

CĂRȚILE
COPILĂRIEI

Ilustrații de
Yanna Zosmer

I

ANII FRUMOȘI
AI COPILĂRIEI

Povestea începe cu mult așteptata naștere a unui prinț, într-o zi friguroasă de octombrie. Viitorul Rege crește în umbra bunicului său, Carol I, fiind atras de disciplina militară, de studiu și de filatelie.

În acei ani ai copilăriei și adolescenței, toate erau posibile pentru cel care avea să devină al treilea monarh al românilor.

Curând, însă, evenimentele internaționale se precipită, iar prințul ia parte pentru prima oară la un conflict armat de proporții.

*Istoria lua încet, dar sigur, calea
spre Întâiul Război Mondial.*

UN EVENIMENT MULT AȘTEPTAT

În zorii zilei de duminică, 3/16 octombrie 1893¹, întregul personal Castelului Peleş, situat în frumoasa stațiune Sinaia, la poalele Munților Bucegi, era cuprins de agitație. „Naște! Naște!“ se auzeau glasuri repezite. Afară, umezeala făcea frigul mai pătrunzător. În schimb, în castel, temperatura creștea de la o clipă la alta.

În marele apartament princiar, în jurul orei două fără un sfert a nopții, sub atenta supraveghere a unui medic trimis special de Regina Victoria a Marii Britanii, a văzut lumina zilei primul dintre cei șase copii ai Principelui Ferdinand I și ai Principesei Maria de Edinburgh – moștenitorii Coroanei României. Și cum toată lumea aștepta un moștenitor, a fost mare bucurie la aflarea veștii că nou-născutul era băiat! A primit numele Carol – în semn de respect față de Regele Carol I, unchiul copilului, fondatorul regatului și al dinastiei românești.

1. Data de 3 octombrie este după calendarul vechi (iulian), iar data de 16 octombrie este după calendarul nou (gregorian), la care România a trecut în anul 1919, pentru a se alinia la lumea occidentală.

PRIMUL REGE NĂSCUT ÎN ROMÂNIA

Carol al II-lea a fost primul principe din familie, viitor rege, născut în România. A fost botezat pe 29 octombrie/11 noiembrie, în ritul ortodox. Toată țara era în sărbătoare. Micul prinț a intrat direct sub stricta supraveghere a unchiului său, Regele Carol I.

Viitorul moștenitor era un copil frumos. Băiețelul cărlionțat, blond, un pic dolofan, vesel și plin de viață avea parte de atenția tuturor. De la o vârstă fragedă, a manifestat o personalitate debordantă. Se spune că, din când în când, aflat pe peluza castelului, micuțul Carol încerca să înalțe câte un zmeu și, uneori, era zădărnicit în glumă de Regele Carol I, care-și punea cizma pe ața zmeului. Atunci copilul se supăra și... scăpa câte o înjurătură – ceea ce, desigur, copiii nu trebuie să facă.

Micul Carol avea o curiozitate ieșită din comun. Îl interesa orice, iar frica era un sentiment străin pentru el. Inteligența nativă l-a făcut să deprindă rapid tainele cititului. De mic copil, crescând într-o familie în care se vorbeau mai multe limbi, avea să devină el însuși poliglot: a ajuns să stăpânească limba română, engleza, germana, franceza și rusa. Avea o înclinație deosebită spre tot ceea ce însemna lege sau regulament. Era obsedat de ordine și precizie, îi plăcea să domine pe toată lumea din jur.

În anul 1894, pe 16/29 septembrie, tot la Castelul Peleş, Principesa moștenitoare Maria avea să dea naștere celui de-al doilea copil, o fetiță extrem de frumoasă. Numele Elisabeta a fost ales ca semn de prețuire față de Regina Elisabeta, soția Regelui Carol I și mătușa cuplului moștenitor.

MICUȚUL CAROL, GUVERNANTELE ȘI PASIUNILE SALE

Părinții decideau, în iarna anului 1898, că micul Carol avea nevoie de o guvernantă. A fost englezoaica Elizabeth Saxton Winter, personaj vestit, care o avusese în grijă și pe viitoarea Regină Wilhelmina a Olandei. Din păcate pentru mama sa, Maria, regulile impuse de guvernantă (cu ajutorul Regelui Carol I și al Reginei Elisabeta) erau foarte stricte. Maria a fost nevoită să ducă negocieri dure și complicate cu guvernanta pentru a-și putea vedea propriul fiu! Antipatia dintre mamă și guvernantă era evidentă.

Cu timpul, lucrurile au luat o direcție ciudată, iar Maria se temea că ar fi putut pierde controlul asupra educației fiului său. Un eveniment nefericit a fost îmbolnăvirea micului Carol de febră tifoidă. Maria, plecată într-o călătorie, a revenit urgent acasă. I-a reproșat guvernantei că nu-i permisesse să-l ia cu ea pe prinț. După o primă altercație cu guvernanta, Maria a reușit să-și vadă fiul, profitând de intervenția promptă a lui Ferdinand. Carol avea să depășească acel moment dificil din viața sa. Întâmplările de atunci au apropiat-o pe Maria și mai mult de fiul său, în ciuda distanței impuse de guvernantă.

La scurt timp, Maria a plecat la Gotha, la rudele sale, iar în ianuarie 1900 avea să dea naștere, în Castelul Friedenstein, celui de-al treilea copil al cuplului, o fată botezată Maria și alintată *Mignon* sau *Mărioara*. Diminutivul *Mignon* venea de la creația compozitorului francez Ambroise Thomas, *Mignon* fiind o operă lirică (bazată pe o povestire a lui Goethe) care se juca atunci, cu mare succes, în toată Europa. După naștere, a urmat un lung schimb de scrisori între Maria și Ferdinand. În final, Maria și-a condiționat revenirea în țară de concedierea guvernantei Saxton Winter – care a fost înlocuită cu o alta, Miss Folliet,

de origine irlandeză. Cu toate aceste schimbări, Carol continua să surprindă – dar devenea tot mai capricios. Relația tensionată dintre mama sa, Maria, și Regele Carol I (*Der Onkel*², cum era numit în familie) pe tema educației prințului a început să-și pună amprenta asupra comportamentului tânărului. Trebuie spus că stilul relaxat al Mariei nu era agreat deloc de Carol I și Elisabeta.

Odată cu venirea pe lume a celui de-al patrulea copil al cuplului moștenitor, botezat Nicolae (nașul său de botez fiind Țarul Nicolae al II-lea al Rusiei), în vara anului 1903, întreaga familie s-a mutat în Castelul Peleşor, care, după cum sugerează și numele, era o versiune mai mică a Castelului Peleş. Acolo și-a petrecut Prințul Carol ultima parte a copilăriei.

Încă de la vârsta de 3 ani, Carol mergea cu o mică sabie în fruntea soldaților, în momentul schimbării gărzii. Pe atât de convins era că el comanda, pe cât era de sigur că tot el dirija și fanfara: îi plăcea să-l imite, cu un bețișor, pe conducătorul fanfarei militare. De altfel, Carol adora tot ce era legat de chestiunile militare. Jucăriile sale erau în mare parte soldățești sau arme în miniatură. Asta îl făcea simpatizat de toți ofițerii din jurul Casei Regale, care-i dăruiau, printre altele, și uniforme pe măsura lui. Îmbrăcat astfel, Carol își exersa din plin „talentul“, conducând oștiri imaginare sau dând comenzi auzite la ofițerii de gardă. Participa la mai toate sărbătorile regatului, aflându-se mereu în apropierea unchiului său, Regele Carol I – pe care, timid, impresionat de personalitatea acestuia și de vocea sa impunătoare, îl lua de mână. Pasiunea tânărului pentru uniforme militare, ca și pentru decorații, avea să fie una de durată – dar nu și singura.

Încă de la vârsta de 7 ani, Principele Carol a preluat hobby-ul tatălui: colecționarea timbrelor. Îi plăcea teribil să strângă mărci poștale și să le ordoneze pe colecții, ani de apariție, regiuni ale lumii etc. În timp, a ajuns să aibă una dintre cele mai importante colecții filatelice din lume! Peste ani, la moartea

2. Unchiul, în limba germană.

lui Ferdinand I, avea să primească de la mama sa, Regina Maria, colecția acestuia de timbre. A fost teribil de emoționat și nu a amestecat niciodată colecția tatălui său cu propria colecție. Până în momentul în care a fost obligat să vândă din ele – după cum vom vedea.

Era pasionat de muzică și filme, dar și de automobile. Era fascinat de artă și cultură. I-au plăcut istoria și geografia – marelui istoric Nicolae Iorga, unul dintre profesorii săi preferați, datorându-i-se entuziasmul principelui Carol pentru aceste două materii. Iorga spunea despre Carol: „Chiar dacă nu cetește mult, el știe să asculte și să reție – și cu spirit critic! – ce aude.“

O serie de mari profesori români s-au ocupat de pregătirea Principelui. Viitorul Rege nu a avut probleme cu școala, terminând liceul cu media generală 8,81, iar examenul de Bacalaureat fiind un real succes³. Prezenți la ceremonie, perechea moștenitoare și Regele Carol I au fost impresionați – acesta din urmă ținând un scurt discurs în timpul căruia nu și-a putut stăpâni lacrimile. Principele Carol a ținut și el o scurtă cuvântare, ocazie cu care și-a etalat calitățile de orator, mulțumindu-i astfel și unuia dintre profesorii săi, decedat între timp.

Datorită constituției sale fizice robuste, a practicat mai multe sporturi, cu ușurință și plăcere: schiul, tenisul, echitația, automobilismul nu aveau secrete pentru el. A fost pasionat de vânătoare, pe care a practicat-o cu regularitate pe tot parcursul vieții sale de rege.

3. Notele obținute de Principele Carol la examenul de Bacalaureat susținut la Castelul Peleş: Limba română – 9, Matematici – 8,50, Franceză – 9, Științe fizico-naturale – 9, Germană – 8,50, Latină – 7, disertația la Istorie – 10, Filosofie – 10.

Regii & Reginele NOASTRE

Dintre cei patru regi ai României, Carol al II-lea este cel mai controversat. Dar această imagine, care are, ce-i drept, și o sămânță de adevăr, este de fapt una nedreaptă. Născut și crescut într-o perioadă de mari frământări internaționale (Războaiele Balcanice și Primul Război Mondial) și de mari împliniri (realizarea României Mari), Carol al II-lea a fost, într-un sens, un Rege tragic. Probabil că România s-ar fi confruntat cu nenorociri indiferent cine ar fi fost pe Tronul regatului. Dincolo de tragedia istorică, însă, Carol al II-lea – fire extrem de inteligentă, dar rebelă (lucru periculos pentru un monarh) – a făcut și multe greșeli în plan personal, dovedind, o dată în plus, că și regii sunt oameni ca toți muritorii și că sunt doborâți de pasiuni pe cât de omenești, pe atât de tulburătoare.

Ar fi, însă, greșit să judecăm personalitatea Regelui Carol al II-lea doar din acest unghi. Ar trebui să ne uităm la superbele clădiri din Capitală și din țară – construite din inițiativa sa ori terminate la insistențele sale –, ar trebui să ne amintim că faimoșii scriitori interbelici cu care ne mândrim astăzi (Eliade, Cioran, Ionescu și Noica) și marii artiști (de exemplu, George Enescu) s-au afirmat în timpul domniei acestui Rege iubitor de cultură și au fost sprijiniți de fundațiile înființate de el.

Această carte, care se adresează în primul rând celor care încep să se inițieze în tainele istoriei naționale, spune povestea unui prinț sclipitor, de la care s-au așteptat atâtea, și a unui Rege care a reușit, atât cât i-a stat în putință, să se ridice la înălțimea acelor așteptări. Însă, dincolo de poveștile care-l prezintă ca militar, diplomat și om de stat, această carte ne arată și dimensiunea profund umană a Regelui Carol al II-lea – cu toate contradicțiile pe care le presupune existența umană, cu fericirea și bucuriile ei.